

TÜRKIYE TÜRKCESİ

土耳其语(2)

编者：周正清 沈志兴

中国人民解放军外国语学院一系

2002.11

İÇİNDEKİLER 目录

课次	课文	语 法	语 音	页 码
10	Ailem	<ol style="list-style-type: none"> 1. 动词的概念 2. 动词现在进行时 3. 宾格 4. 向格 5. 及物和不及物动词 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 元音宽窄变化 2. 句中停顿 3. 复习辅音“g”的读音规则 	125
11	Pazar günü	<ol style="list-style-type: none"> 1. 过去时名词性谓语 2. “var”和“yok” 3. 动词肯定过去时 4. 后置词“sonra”和“kadar” 5. 从格 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 后置词和被其所支配的词连读 2. 元音脱落 3. 元音“o”的读音规则 	145
12	Konuşma	<ol style="list-style-type: none"> 1. 单、复数第二、第三人称命令式 2. 过去时位格名词性谓语 3. 宾格的用法 4. 向格的用法 5. 祈使句 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 祈使句语调 2. 元音逆和谐 3. 辅音“t”的读音规则 	131
13	İki arkadaş	<ol style="list-style-type: none"> 1. 肯定将来时 2. 复数第一人称命令式 3. 后置词 evvel、için 和 ile 4. 句子次要成分：宾语、定语、状语 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 重送辅音的读法 2. 软辅音“t” 3. 辅音“s-z” 	153

14	Enstitüde bir gün	<ol style="list-style-type: none"> 1. 钟点表达法 2. 名词、人称代词和指示代词变格 3. 后置词“önce”和“gibi” 4. 句中的词序 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 列举语调 2. 辅音“l-n” 	175
15	Atatürk	<ol style="list-style-type: none"> 1. 名词词组的概念 2. 第一类型名词词组 3. 年、月、日表示法 4. 带领属性词缀的名词变格 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 语气词“da / de”的读法 2. 词的重音规则 3. 元音“ü”的读音规则 	200
课次	课文	语 法	语 音	页 码
16	Avda birgün	<ol style="list-style-type: none"> 1. 主观过去时 2. 付动词的概念 3. 以“-ip”结尾的付动词 4. 后置词“göre” 5. 名词后置词“ara” 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 逻辑重音 2. 辅音“h”在词末或音节末的发音 	228
17	Üç mektup	Tekrar dersi		254

ONUNCU DERS 第十课

Sesbilgisi : 元音的宽窄变化

句中的停顿

复习辅音“g”的读音规则

Dilbilgisi : 动词的概念

动词现在进行时

宾格

向格及物动词和不及物动词

Metin

AİLEM

Ailem küçük bir köyde bulunuyor. Ailem çok kalabalık değildir. Benim annem, babam, iki ağabeyim ve bir ablam var. Annem, babam artık tarlalarda çalışmıyorlar, çünkü ihtiyardırlar. Babam yalnız gündüzün bağda veya bahçede bazı kolay işlerle meşgul oluyor. Annem de evde yemek pişiriyor, çamaşır yıkıyor, temizlik yapıyor, tavuklara, ördeklere, kazlara, koyunlara bakıyor, onlara yem veriyor, bazen bostanda çalışıyor.

Bir ağabeyim köylüdür. O muhtardır. Evlidir. İki çocuğu var. Biri kız, adı Ayten, öbürü oğlan, adı Hasan. Ayten orta okulda, Hasan ilk okulda okuyorlar. İkisi de çok akıllı ve sevimlidirler.

Öteki ağabeyim mühendistir. O bir fabrikada çalışıyor. O da evlidir. Bir oğlu var. Kansı doktordur.

Ablam öğretmendir. Köyümüzde öğretmenlik yapıyor. Kocası da

öğretmendir. Onlar aynı bir okulda çalışıyorlar.

Ben öğrenciyim. Bir üniversitede Türkçe öğreniyorum. Şimdi birinci sınıftayım.

Annem, babam, ağabeylerim ve ablam bana sık sık mektup gönderiyorlar. Ben de onlara sık sık cevap yazıyorum. Kısacası, ailem çok mesut bir ailedir.

AKLINIZDA TUTUNUZ

İş insanın aynasıdır.

工作是人的一面镜子。

Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek (sormamak) ayıptır.

不知不为耻，不学方为耻。

DERSTE KULLANILAN SÖZLER

Bugün dersanede nöbetçi kimdir?

今天教室里值日生是谁?

Yazı tahtasını siliniz.

请擦黑板。

Önce dinleyin, sonra tekrarlayın.

先听，然后请重复一遍。

Hazır mısınız? Başlayalım.

准备好了吗? 我们开始吧。

SÖZLER

aile (is.)

家，家庭

bulunmak (nsz)

在，位于

kalabalık (is.; s.)

人多的，人口多的 ~ bir aile 大家庭

anne (is.)	母亲
ağabey (is.)	哥哥, 兄
abla (is.)	姐姐, 姊姊
artık (zf.)	已, 已经, 业已
çünkü (bağ.)	因为
çalışmak (nsz.;-e)	工作, 劳动 ders(e) ~ 学习
gündüzün (zf.)	白天, 日间
bağ (is.)	葡萄园
bazı (s.)	某些, 一些
kolay (s.)	轻微的, 不重的; 容易的 ~ ders 容易的课程
iş (is.)	工作; 事情 ~ arkadaş 同事
meşgul olmak (ile)	从事, 做, 作
yemek (is.)	食物, 饭
pişirmek (-i)	做(饭), 煮, 熬 yemek ~ 做饭
çamaşır (is.)	衣服
yıkamak (-i)	洗 çamaşır ~ 洗衣服
temizlik (is.)	清洁, 卫生
yapmak (-i)	做..., 进行... temizlik ~ 打扫卫生
tavuk (is.)	鸡, 母鸡
ördek (is.)	鸭
kaz (is.)	鹅
koyun (is.)	羊, 绵羊 ~ yıl 羊年
bakmak (-e)	看; 照料, 看护 bostana ~ 料理菜园
ycm (is.)	饲料
vermek (-i;-e)	给, 交给; 提供, 使得到 ad ~ 起名字

muhtar (is.)	村长; 居委会主任
Ayten (özel is.)	阿伊藤
öbür (s.)	另一个, 别的
oğlan (is.)	男孩; 小伙子
Hasan (özel is.)	哈桑
okumak (-i)	读, 念; 学习
sevimli (s.)	另一个; 别的; 另一种, 另一样
oğul (is.)	男孩; 儿子; 小伙子
karı (is.)	妻子, 爱人, 老婆
öğretmenlik (is.)	教学工作, 教书工作, 教师(职业)
koca (is.)	丈夫 karı ~ 夫妇, 夫妻
aym (s.)	同样的, 一样的; 同一个...的
öğrenmek (-i)	学习; 学 Türkçe ~ 学习土耳其语
sık sık (zf.)	常常, 时常, 经常
mektup, -bu (is.)	信, 书信
göndermek (-i)	寄, 寄出 mektup ~ 寄信, 发信
cevap (is.)	回答, 答复
yazmak (-i)	写 cevap ~ 写回信
kısacası (zf.)	一句话; 总而言之, 简而言之
mesut (s.)	幸福的 ~ aile 幸福家庭

DEYİMLER VE SÖZ TAKIMLARI

kolay işlerle meşgul olmak	做轻微的工作, 做轻活
koyunlara bakmak	照料羊
öğretmenlik yapmak	当教师, 执教, 任教

cevap yazmak

写回信

TİPİK CÜMLELER

Ailem çok kalabalık değildir.

我家人口不算多。

İkisi de çok akıllı ve sevimlidir.

他们二人都是很聪明可爱。

Kısacası, ailem çok mesut bir ailedir.

一句话，我家是一个很幸福的家庭。

KONUŞMA

Cou: İyi günler! Sen neredesin?

Van: Nankinliyim.

Cou: Şimdilik ailen Nankin'de mi?

Van: Hayır, şimdilik ailem Nankin'de değil, Hancou şehrinde.

Cou: Ailende kaç kişi var?

Van: Ailemde altı kişi var: annem, babam, büyük annem, ablam, ağabeyim ve ben..

Cou: Baban ne iş yapıyor?

Van: Babam öğretmenlik yapıyor. O çok tecrübeli bir öğretmendir. Bir lisede Çince öğretiyor.

Cou: Annen nerede çalışıyor?

Van: Annem ev hanımıdır. Onun ev işleri çoktur. Yemek pişirmek, temizlik yapmak, çamaşır yıkamak, bostana bakmak, tavuk ve ördeklere yem vermek hep onun işi.

Cou: Büyük annen sağlıklı mı?

Van: Evet, büyük annem hala çok sağlıklıdır.

Cou: Kaç yaşındadır?

Van: Doksan bir yaşında.

Cou: Ablan çalışıyor mu?

Van: Evet, çalışıyor. O hastabakıcıdır.

Cou: Ağabeyin nerede çalışıyor?

Van: Ağabeyim bir yerde çalışmıyor. O öğrencidir. Şimdi Pekin Üniversitesi'nde İngilizce öğreniyor.

Cou: Çok naziksiniz, candan teşekkür ederim.

Van: Estağfurullah, bir şey değil.

SÖZLER

şimdilik	目前, 现时, 现在	Hancou	杭州
lise	高中	öğretmek	教, 授(课)
hanım	妇女, 女士	sağlıklı	健康的
yaş	年纪, 年龄	İngilizce	英语

SES BİLGİSİ

1. 元音的宽窄变化
2. 句中的停顿
3. 复习辅音“ğ”的读音规则

1. 元音的宽窄变化(Ünlülerde darlaşma)

土耳其语中元音的宽窄变化主要发生在动词的各种变化过程中, 常见的有:

- 1) 以宽元音“a, e”结尾的肯定式或否定式动词词干, 在加现在时词缀“-yor”时, 其结尾的宽元音要窄化, 即“a”变“ı”; “e”变“i”。如:

başlamak ----- başla ----- başlıyor
 yemek ----- ye ----- yiyor
 demek ----- de ----- diyor
 almamak ----- alma ----- almıyor
 vermemek ----- verme ----- vermiyor

- 2) 在以宽元音“a, e”结尾的双音节肯定式或否定式动词词干中，如果首元音为圆唇元音，在加现在时词缀“-yor”时，其结尾的宽元音要窄化，但不是“a”变“i”；“e”变“i”，而是“a”变“u”；“e”变“ü”。亦即要按元音唇和谐规则变。如：

oynamak ----- oyna ----- oynuyor
 sulamak ----- sula ----- suluyor
 süslemek ----- süsle ----- süslüyor
 görmemek ----- görme ----- görmüyor

- 3) 少数以宽元音“a, e”结尾的肯定式动词词干，在加以元音开头的词缀时，两者之间要加辅音“y”，位于辅音“y”前面的宽元音要窄化。如：

demek : diyecek, diyelim, diyen, diyerek

yemek : yiyecek, yiyelim, yiyen, yiyerek

Not : 在现代土耳其语中，以宽元音“a, e”结尾的动词词干，在加以元音开头的词缀时，两者之间要加辅音“y”，但位于辅音“y”前面的宽元音一般都不窄化。如：

istemek : isteyerek, isteyen, istemeyen

bilmemek : bilmeyen, bilmeyince

başlamak : başlayan, başlayın

beklemek : bekleyen, bekleyin

2. 句中停顿(Cümlede duraklamalar)

朗读和说话时，在意义相对完整的词组或单词之间要有停顿。例如：

Öteki ağabeyim / işçidir.

Ben bir askerî enstitüde / Türkçe okuyorum.

İkisi de / çok akıllı ve sevimlidirler.

在书面上有逗号(“,”)的地方，朗读时要停顿。例如：

Benim annem, babam, iki ağabeyim, bir ablam var.

İlkbaharda tarlalar, ormanlar, bahçeler ve her şey yemyeşildir.

Yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, temizlik yapmak, koyunlara yem vermek hep onun işidir.

3. 复习辅音“ğ”的读音规则(“ğ” sessizinin telâffuz kurallarının tekrarı)

辅音“ğ”由于在词中的不同位置及与不同的元音相拼，而有不同的发音。

常见的发音规则有下列几类：

字母	类别	条 件	发 音	举 例
ğ	1	当“ğ”位于后列元音之后和词之末	发成轻微的噪音	ağ, sağ, yağ, sığ, tuğ
	2	当“ğ”位于后列元音之后和闭音节之末	发音不同，不过要发重一些	çağrı, yağhane, tuğbay
	3	位于后列元音之间	不发音，只需将它前面的元音适当处长	sığır, çığa, doğa
	4	位于前列元音之间和前列元音之后、闭音节之末	发音同“y”	öge, düğme, söge

备注：“ğ”不会出现在词首。

ALİŞTIRMALAR VE VAZİFELER

I. 朗读课文，注意句中停顿。

II. 朗读下列句子，试标出句中该停顿的地方。

1. O adam öğretmen değil sekreterdir.
2. Bu odada yalnız dolap yoktur.
3. Hayır, postane bu sokakta değil başka bir sokaktadır.
4. Bir yılda on iki ay vardır.
5. İlkbaharda hava çok güzeldir.
6. Dekanımız çok iyi ve çok tecrübeli bir adamdır.
7. Ağabeyim evli değil bekârdır.
8. Babam yalnız gündüzün bağda bazı kolay işlerle meşgul oluyor.
9. Siz kime mektup yazıyorsunuz?
10. Öğrenciler dersanede ne okuyorlar?

III. 试说辅音“ğ”几种不同发音类型，各举三例。

IV. 朗读下列单词、词组及句子，注意“ğ”的发音。

ağabey, öğrenci, öğretmen, değil, mağaza, soğuk, dağ, ağustos, ağaçlar,

benim çocuğum, onun yatağı, bağ, kâğıt, teğmen, leğen

Kışın hava çok soğuktur.

Bu şehirde üç büyük mağaza vardır.

Dersanede yirmi öğrenci ve bir öğretmen var.

İlkbaharda bahçeler ve bağlar çok güzeldir.

V. 听教员朗读，一边听一边填写字母“h, ğ, y”。

1. Ben memur de....il öğrenci.....im.
2. İ.....tiyat ananız da....a sa.....lam mıdır?
3. Çocu....u şimdi okulda de....ildir.

4. Sonba....harda da....lar, ba....çeler, ba....lar altındır.
5. Ali suba.... de....ildir.
6. A....abe....im Pekin'de de....il Nankin'de çalışıyor.
7. Şimdi ilkba....ar de....il sonba....ardır.

VI. 朗读下列句子，说出动词的不定式：

1. Ayşe derse çalışıyor mu?
2. Baba çocuğa para veriyor mu?
3. Askercı görüyor musun?
4. Bu hafta derse başlıyor muyuz?
5. Anne çamaşır yıkıyor mu?
6. Bahçeyi suluyor musunuz?
7. Öğrenciler sokağı temizliyorlar.
8. Sınıfınızı süslüyor musunuz?
9. Çocuklar bahçede oynuyorlar.
10. Küçük kız ağlıyor.

VII. 试说下列动词词干加上现在时词缀时，词干元音发生什么变化。

Okuma, bekle, bekleme, gözle, patla, incele, ye, yükle, topla, sula, görme,
boya, öde

DİLBİLGİSİ

I. 动词的概念(Fiil hakkında bilgiler)

动词(fiil)表示事物的行为或状态。例如：

Babam gazete okuyor. 我父亲在读报。

Ben kütüphaneye gidiyorum. 我到图书馆去。

Ablam hastanede çalışıyor. 我姐姐在医院工作。

动词的不变形式叫动词不定式或称原形动词(mastar)。动词不定式只是

一般地表示行为或状态，而不表示时间、人称、数等概念。土耳其语中的动词不定式都以“mak”或“mek”结尾。如：okumak, vermek, çalışmak, pişirmek, almak...等。不定式中的“mak”或“mek”为不定式词缀(mastar eki)，其余部分为词干(filinin gövdesi)，有的也可称词根(filinin kökü)。

动词不定式在土耳其语中有两种表现形式：一种是肯定式。如：yazmak, vermek, göndermek, yapmak...等。另一种是否定式，由肯定式动词词干加否定词缀“ma”或“me”构成。如：almamak, bulunmamak, öğrenmemek...等。否定式中的重音落在否定词缀“ma”或“me”的前一个音节上。此外，土耳其语中的动词具有时态、人称、数等变化。

II. 动词的现在进行时(Filinin şimdiki zaman hali)

现在进行时表示说话时正在进行的行为或状态，它具有人称和数的变化，这种变化称之为变位。

现在进行时的变化由动词不定式的词干加词缀来表达。由于词干结尾不同，所加词缀亦不同，它们可明显地分为两类：

1. 动词词干如以元音结尾，则先去掉动词不定式中的不定式词缀“mak”或“mek”，然后加现在进行时词缀“yor”，再加第一类型谓语性词缀“-um / -sum / -uz / -sunuz / -lar”。与此同时，词干如以元音“a”或“e”结尾，则要发生相对的元音宽窄变化，即：“a”变“ı”或“e”变“i”。

2. 动词词干如以辅音结尾，则先去掉动词不定式中的不定式词缀“mak”或“mek”，然后根据元音和谐规则加词缀“-iyor / -iyor / -uyor / -üyor”和第一类型谓语性词缀。

上述两类中第三人称都无需加谓语性词缀，单复数之间的差别在于复数第三人称要加复数词缀“-lar”。

重音落在“-yor”前一个音节上。

动词词干以元音结尾的现在进行时肯定式变化表：

数	不定式 人称	okumak	başlamak	beklemek
		单数	ben	okuyorum
	sen	okuyorsun	başlıyorsun	bekliyorsun
	o	okuyor	başlıyor	bekliyor
复数	biz	okuyoruz	başlıyoruz	bekliyoruz
	siz	okuyorsunuz	başlıyorsunuz	bekliyorsunuz
	onlar	okuyorlar	başlıyorlar	bekliyorlar

词干以辅音结尾的现在进行时肯定式变化表:

数	不定式 人称	yazmak	durmak	pişirmek	gülmek
		单数	ben	yazıyorum	duruyorum
	sen	yazıyorsun	duruyorsun	pişiriyorsun	gülüyorsun
	o	yazıyor	duruyor	pişiriyor	gülüyor
复数	biz	yazıyoruz	duruyoruz	pişiriyoruz	gülüyoruz
	siz	yazıyorsunuz	duruyorsunuz	pişiriyorsunuz	gülüyorsunuz
	onlar	yazıyorlar	duruyorlar	pişiriyorlar	gülüyorlar

现在进行时的否定式的变化由动词不定式的否定式词干按肯定式第一类型进行变化。

数	不定式 人称	yazmamak	okumamak	beklememek
		单数	ben	yazmıyorum
	sen	yazmıyorsun	okumuyorsun	beklemıyorsun
	o	yazmıyor	okumuyor	beklemiyor
复数	biz	yazmıyoruz	okumuyoruz	beklemiyoruz
	siz	yazmıyorsunuz	okumuyorsunuz	beklemıyorsunuz
	onlar	yazmıyorlar	okumuyorlar	beklemiyorlar

现在进行时疑问式和否定疑问式由动词不定式的肯定或否定词干按上述肯定和否定式的变化规则加词缀“-yor”或“-iyor / -iyor / -uyor / -üyor”，再加疑问语气词“mu”(复数第三人称“mı”)和第一类型谓语性词缀构成。单、复数第一人称中在疑问语气词和谓语性词缀之间要加“y”。

现在进行时疑问式和否定疑问式的变化表：

不定式 数 人称		okumak	yazmak	vermemek
		单	ben	okuyor muyum
数	sen	okuyor musun	yazıyor musun	vermiyor musun
	o	okuyor mu	yazıyor mu	vermiyor mu
复	biz	okuyor muyuz	yazıyor muyuz	vermiyor muyuz
	siz	okuyor musunuz	yazıyor musunuz	vermiyor musunuz
	onlar	okuyorlarmı	yazıyorlarmı	vermiyorlarmı

现在进行时的用法举例：

Biz üniversitede Türkçe öğreniyoruz.

我们在大学里学习土耳其语。

Siz nerede çalışıyorsunuz?

您在什么地方工作？

Şimdi öğrenciler dersanede ne yapıyorlar?

现在学生们在教室里做什么？

Sen kime mektup yazıyorsun?

你在给谁写信？

Babam köyde bir orta okulda öğretmenlik yapıyor.

我的父亲在农村的一所中学里教书。

Öğrencilerimiz televizyon izliyorlar mı?

我们的学生看电视吗？

Biz derste okuyoruz, konuşuyoruz ve yazıyoruz.

课堂上我们进行读、说、写。

III. 宾格(İsmin belirtme hali)

宾格表示行为的直接对象，回答 Ne? Neyi? Kimi?的问题。宾格在土耳其语中有两种形式：一种是带宾格词缀“-(y)ı / -(y)i / -(y)u / -(y)ü”的；另一种是不带宾格词缀的。如：

Annem evde yemek pişiriyor.

我母亲在家做饭。

Siz ne okuyorsunuz?

你们在读什么？

Kimi arıyorsunuz?

您找谁？

Ben her gün o adamı görüyorum.

我每天都看见那个人。

Sigara içiyor musunuz?

您抽烟吗？

宾格的两种形式在使用时的区别在：如主体欲确指行为作用于某一物体或人时，则用带宾格词缀的形式，如泛泛地说明行为作用于物时，则用不带宾格词缀的形式。

IV. 向格(İsmin yönelme hali)

向格表示行为的运动方向或间接对象，回答 Kime? Neye? Nereye?的问题。向格借助于词缀“-a”或“-e”表示。如名词词干以元音结尾，则在词干和向格词缀之间要加辅音“y”。例如：

Ablam bana sık sık mektup gönderiyor.